

EL TEMPS

DIRECCIÓ, ADMINISTRACIÓ, PUBLICITAT I VENDES: Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001 València. Telèfon: (96) 352 48 69. Fax: (96) 352 09 83.

REDACCIÓ DE BARCELONA: Carrer de Casanova, 46, 4-2. 08011 Barcelona. Telèfon: (93) 451 03 75 i 323 00 71. Fax: (93) 323 35 41.

REDACCIÓ DE MALLORCA: Plaça del Mercat, 4, 4rt, B. 07001 Palma de Mallorca. Telèfon i Fax: (971) 72 07 63.

EDITA: Edicions del País Valencià, SA.
EDITOR: Eliseu Climent.

DIRECTORA: Assumpció Maresma.
CAP DE REDACCIÓ: Joan Vila i Triadó.
REDACCIÓ DE VALÈNCIA: Miquel Alberola, Joan Marí, Joan Morales, Ignasi Pellicer, Jordi Sebastià, Rafa Gil (*Fotògraf*) i Xelo Tortosa (*Secretària de redacció*).

REDACCIÓ DE BARCELONA: Oriol Malló, Pere Martí, Eduard Voltas i Mercè Montoliu (*Secretària de redacció*).

REDACCIÓ DE PALMA: Miquel Payeras.
CORRESPONSALS: Francesc Robert (Andorra), Pere Codonyan (Perpinyà).

RUBRIQUES: Jordi Ballo, Ramon Barnils, Pere Calders, Fabià Estapé, Vicent Patal, J. J. Pérez Benloch, Ferran Torrent.

COL·LABORADORS: E. Aguilera, J. Alandes, S. Alcalà, A. Alfaro, F. M. Anton, L. Bonada, F. Bueno, F. de P. Burguera, X. Bussé, J. A. Benach, F. Caballero, R. de la Calle, A. Castel, E. T. Climent, J. Comellas, A. Cort, S. Curella, M. Domínguez, X. Duran, M. Ferrando, L. Ferri, V. Franch, X. Fuster, C. Gàmez, J. L. Guarner, D. P. Grau, A. Guasch, J. M. Jativa, J. M. Lloró, X. Mínguez, J. F. Mira, J. Morell, J. M. Oleaque, M. Ollé, T. Picazo, M. Porta Perales, P. Quintana, A. Reig, J. Reus, M. Serra, J. L. Sirena, M. Soler, M. Vicent, E. Vizcarra.

COL·LABORADORS GRÀFICS: J. Celià, S. Llosà, D. Orrit, C. Puértolas.

ARXIU: Jesús Prats (Fotografia), Rosa Serrano (Documentació).

PUBLICITAT I PROMOCIÓ: Salva Martínez, València. Tel.: (96) 352 48 69.

Molas-Batalla. Carrer d'Arribau, 15. 08011 Barcelona. Tels.: (93) 453 20 31-453 32 10. Fax: (93) 453 14 08.

SUBSCRIPCIONS: Quica Sena.

ADMINISTRACIÓ: Susanna Alacreu, Pilar Martí.

PRODUCCIÓ: Josep Agustí i Jem Cabanes (Correcció lingüística), Lina Casanovas (Maquetació), Rosanna Puchades (Textos).

DISSENY DE PORTADA I GRÀFICS: Víctor Navarro.

TRACTAMENT ELECTRÒNIC D'IMATGES I FOTOMECÀNICA: Jemagraf, SL.

IMPRESSIÓ: Rivadeneira, SA.

DIPÒSIT LEGAL: V-853-1984.

Cap part d'aquesta publicació pot ser reproduïda per cap mitjà, ja siga mecànic, fotoquímica, electroòptica, magnètica, de fotocòpia, o qualsevol altre, sense permís de l'editor.

Mandela-De Klerk: un Nobel molt encertat

Aquesta vegada sí. Els premis Nobel de la Pau tenien, o tenen, la rara fortuna de ser polèmics. Però poca gent discutirà la justícia i l'oportunitat d'un premi Nobel de la Pau atorgat *ex-aequo* a Nelson Mandela i Frederik W. De Klerk.

Des del 1989, any en el qual De Klerk va arribar al poder, tots dos homes s'han consagrat, amb enorme saviesa i prudència, a desmuntar un dels més horripilants sistemes polítics inventats per la humanitat: l'*apartheid*. La feina no era, ni molt menys, senzilla. Aquella tardor del 1989 en què De Klerk guanyava les eleccions, Nelson Mandela continuava a la presó, convertit en un dels símbols mundialment reconeguts de la llibertat. De Klerk va fer una campanya ortodoxa en la qual només una frase ("vull una Sud-àfrica per a tots els sud-africans") deixava entreveure la possibilitat de canvis. La mateixa nit de les eleccions la policia matava uns quants ciutadans negres i el bisbe Desmond Tutu iniciava una altra protesta pacífica contra el règim. Només uns mesos després Mandela eixia caminant de la presó que l'havia aïllat del món durant dècades i De Klerk començava a explicar als seus, als blancs, que l'*apartheid* no podia continuar, que Sud-àfrica perdia molt amb ell i que el futur de tots, de la minoria blanca i de la majoria negra, passava i passa per la democratització de la societat i, per tant, per un probable govern multiracial.

No hi ha dubtes que el final del comunisme i la política de blocs ha ajudat en el procés. Sense aquest final probablement encara estaríem empatifats en una batalla de bàndols: l'ANC amb l'URSS i el Partit Nacional amb el que en deien "món lliure", malgrat que Sud-àfrica de lliure no tenia res.

Però, per damunt de tot això, si no hagueren coincidit Mandela i De Klerk, en el temps i en l'espai, segurament tampoc no hauríem pogut assistir a aquest miracle polític en què està esdevenint la transició a Sud-àfrica. Ara, quan arriba aquest premi, ja s'han establert els mecanismes

que donen accés al poder a totes les races i Mandela mateix ha demanat a la comunitat internacional el final de les sancions. Ja ens trobem per tant més enllà de la meitat del camí, d'un camí que han traçat els dos protagonistes màxims del canvi.

De Mandela cal destacar un fet: la seua gran generositat. Nelson Mandela ha passat més de mitja vida en unes terribles condicions de presó. Podia haver eixit d'ella amb ànim de revenja, amb ànim de destruir el règim injust que s'ha emportat tants i tants anys de la seua llibertat. En canvi ha eixit de la presó amb la mà estesa. Sense renunciar ni un sol moment a la seua, més que provada, dignitat però també sense dificultar ni una sola vegada el diàleg. Ni tan sols quan es produeixen provocacions tan flagrants com l'assassinat de Chris Hani i la paròdia de judici contra els seus assassins. Mandela havia demostrat de sobres la seua talla humana resistint el captiveri. Ara, a més, ha demostrat una talla d'estadista molt poc habitual.

Per la seua banda De Klerk també ha hagut de fer un llarg camí. Quan va heretar el Partit Nacional ningú en les seues files no advocava per la Sud-àfrica que ara naix. Ni tan sols el Partit Democràtic, situat a la seua esquerra, s'atrevia a suggerir un canvi tan clar. I a la seua dreta el Partit Conservador i l'extrema dreta estaven atents a qualsevol relliscada. Però, més que això, hi havia la realitat d'una societat blanca que odiava a mort Mandela i l'ANC, després de dècades d'adoctrinament fanàtic de la premsa contra "el terrorisme". De Klerk ha hagut de lluitar amb tot això i imposar la possibilitat real d'un acord fructífer per a tots. No ha estat, ni de bon tros, una feina fàcil.

Encara queda per resoldre la greu situació econòmica en què viu la població negra. L'*apartheid* polític podem dir que pràcticament ha caigut. Ara és hora de començar a treballar per la fi de l'*apartheid* econòmic.

